

Nr 288.

Av herr Aqvist, *angående åtgärder för gynnande av produktionen av verkligt god folkuppfostrande svensk film.*

På allra sista tiden har frågan om höjande av filmkulturen ånyo aktualiserats — bl. a. därigenom att den har förts fram med särskild skärpa i en del av pressen och från akademiskt ungdomshåll. Sålunda anordnade Studenternas Diskussionsförening i Uppsala en debatt om den svenska filmen i slutet av oktober förlidet år.

Under denna debatt sades av chefen för Svensk Filmindustri bl. a. följande, enligt pressen, med anledning av det ökade antalet filmfirmor, som startats alltsedan 1932: »Det kan inte förnekas, att det f. n. inom svensk film finnes vissa tendenser till något, som jag med ett hårt ord skulle vilja kalla rovbrytning, att man med andra ord lägger an på att med ett mer eller mindre tillfälligt kapital göra en eller annan film, som inte kan anses motsvara ens mycket blygsamma konstnärliga anspråk utan uteslutande friar till en publiksmak, som brukar betecknas som låg».

I »Gaudeamus» Nr 7, år 1936, officiellt organ för Stockholms Högskolas Studentkår, har en författare också gått till angrepp mot den svenska filmen. Han framhåller »att det förefaller som om man (från filmproducenternas håll alltså) fått för sig, att det endast är det dumma och falska, som kan roa svensk filmpublik».

En ledare i Upsala Nya Tidning den 31 okt. kritiserar en svensk film för att medvetet i en annars historisk handling ha inarbetat vulgäraste buskteaterscener »för att tillfredsställa den lägsta smaken». Därefter säges i ledaren: »En dylik ängslig traktan att tillmötesgå okultur och smaklöshet vidlåder tyvärr mycket av svensk film i dag. Man kan undra, om filmproducenterna därvidlag inte bestämt undervärdera även den s. k. stora publiken.»

Vid 1935 års riksdag framfördes av bl. a. undertecknad en motion i syfte att få till stånd åtgärder genom ökad kontroll till höjande av filmkulturen. Motionen avslogs bl. a. under motivering, att man icke kunde finna någon framkomlig väg för ett statligt ingripande i syfte att höja filmnivån.

I utskottsutlåtandet — andra kammarens första tillfälliga utskott, utlåtande nr 5 — framhölls dock: »Här som på andra jämförbara områden torde det, såsom skolöverstyrelsen framhållit, vara mera välbetänkt att lita till en visserligen längre och omständligare men dock säkrare väg, nämligen upplysning i syfte att höja och utveckla allmänhetens smak och omdöme

samt skapa en stark opinion för en sund filmkultur. I ett upplysningsarbete i sådant syfte har obestriddligen den s. k. skol- och bildningsfilmen en viktig uppgift att fylla. Med hänsyn härtill har utskottet i likhet med skolöverstyrelsen icke velat underlåta att i detta sammanhang understryka önskvärdheten av att denna art av film måtte i en eller annan form stödjas.»

I det ovan berörda yttrandet av skolöverstyrelsen kan även citeras följande: »Vetenskapliga undersökningar ha bekräftat, att vad som visas av filmen utövar en stark inverkan på åskådarna, framför allt på de unga under de mest mottagliga åren. Vissa av filmens hjältar och hjältinnor ha blivit idoler för ungdomen i nästan hela den civiliserade världen. Det har gjorts gällande, att ungdomen på senare tid i olika samhällsklasser och i skilda länder allt mera tyckas antaga en likartad yttre typ, enahanda dräkt, uppträdande och vanor. Om denna iakttagelse är riktig, har man uppenbarligen att till stor del söka förklaringen till denna utveckling i filmens inflytande på ungdomen. — I den mån filmen ger god förströelse, odlar en sund smak och bidrager till bildningens höjande, är givetvis intet annat än gott att säga om filmens makt och inflytande. Och det torde vara obestriddligt, att filmen på vissa områden är ett oöverträffat hjälpmedel i bildningsarbetet.» — Filmens stora inflytande har emellertid uppenbarligen även sina faror, säger skolöverstyrelsen och framlägger sin syn på detta förhållande.

Arbetarnas Bildningsförbund, som även yttrade sig över förut omnämnda motion vid 1935 års riksdag, framhöll att om utredning komme till stånd, »den borde taga sikte på möjligheten att stödja produktionen av god svensk film och därvid beakta det omfattande fria och frivilliga bildningsarbetets intressen, som i god kulturell film ser möjlighet till värdefullt stöd i sina strävanden.»

Under återopande av ovanstående måste det framstå tydligt för envar, att filmens sociala, folkuppfostrande betydelse icke i tillbörlig grad beaktas av våra filmproducenter. Filmen måste vara en kulturfaktor, och det är samhällets plikt främst gentemot de unga att se till att den så blir. Det har sagts, att vi icke kunna få ett bättre sakernas tillstånd genom en strängare censur. »En skärpt censur innebär icke *i och för sig* någon garanti för att vi få goda filmer i stället för de dåliga», framhöll en ledamot av riksdagen år 1935. Genom positiva åtgärder måste man även på filmens område söka få fram en kvalitetsvara — positiva åtgärder i syfte att höja filmens kulturella nivå. Vi skola gynna det som är gott och därigenom mana fram det goda. »Vi måste», såsom en ledamot av riksdagens andra kammare sade vid behandlingen av förutnämnda motion, »göra något för ett nytt friskt släkte, ett sunt, moraliskt kraftigt släkte, som till sist är vårt folks enda framtidsutsikt.»

Att uppmärksamma den verkligt goda filmen, den sociala folkuppfostrande filmen, och låta denna föras fram på alla biografer skattefria — d. v. s.

utan att nöjesskatt härför behöver erläggas — är ett konkret fullt genomförbart förslag. Dylik verkligt god bildningsgivande film skulle kunna erhålla sin hallstämpel antingen av Statens Biografbyrå eller av ett särskilt tillsatt granskningsråd. Genom friheten från nöjesskatt på sådan film skulle biografägarna stimuleras att visa den — och följderna skulle otvivelaktigt även bli, att filmproducenterna komme att intressera sig i större omfattning härför. Det kan i detta sammanhang vara värt anföra, att teaterrådet gjort en liknande framställan till Kungl. Maj:t om befrielse från erläggande av nöjesskatt för all god, folkuppfostrande teater, oavsett om den är statsunderstödd eller ej, i avsikt att indirekt stödja all god teater.

Ett annat positivt förslag, som undertecknad föreslår, är direkt statsunderstöd till god, folkuppfostrande film. Inom stora läger av vårt folk — där man tänker och handlar under ansvar — förefinnes en mycket stark känsla av, att något nödvändigtvis måste göras för att filmen skall få den ställning den bör ha som fostrare och kulturfaktor.

Med stöd av det ovan anförda får undertecknad därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1) om utredning ang. lämplighet att vidtaga åtgärder för att befria verkligt god folkuppfostrande film från nöjesskatt och att antingen Statens Biografbyrå eller ett av Kungl. Maj:t tillsatt granskningsråd må bedöma, när sådan film föreligger samt

2) att genom direkt statsunderstöd gynna produktionen av verkligt god folkuppfostrande svensk film, varvid uppmärksamheten jämväl borde riktas på den s. k. skol- och bildningsfilmen, samt att Kungl. Maj:t för riksdagen framlägger de förslag, som av utredningen föranledas.

Stockholm den 21 januari 1937.

Ernst Åqvist.

I motionens syfte instämma

Axel Bäckström.

Beth Hennings.

C. G. Tengström.

Joh. Nilson.

*Alfr. Nilsson,
Steneberg.*

Sven Olsson.

R. Barnekow.

A. Danielsson.

Wilh. Annér.